

Föreningen Skogens mångbruk

remissyttrande över skogsutredning SOU 2025:93 till landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Mottagare: li.remissvar@regeringskansliet.se, li.smf@regeringskansliet.se.
Diarienummer LI2025/01500

1. Inledning

Föreningen Skogens Mångbruk, www.skogensmangbruk.se tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Skogsutredningen 2025:93. Yttrandet bygger på vår samlade erfarenhet av affärsmässigt mångbruk, småskaligt företagande, hållbar landsbygdsutveckling och den innovationskraft som finns hos landets många små och medelstora skogsägare och företagare.

2. Sammanfattning

Utredningen innehåller viktiga ansatser, särskilt kring ett variationsrikt skogsbruk och behovet av stärkt kunskapsstöd. Men den saknar ett helhetsgrepp om landsbygden och de privata skogsägare som bär upp merparten av skogsbruket.

Utredningen saknar också en modern omvärldsanalys av den globala skogssektorn, där världens produktion av massa, papper och kartong förskjuts mot Asien och det globala syd. Detta är avgörande för att förstå framtida konkurrens, nya marknader och behovet av strategiska vägval.

Ett framtidsinriktat svenskt skogsbruk kräver flera parallella analyser: sociala, tekniska, ekonomiska, ekologiska och kulturella. Det behövs också scenarier, framtidsbilder och strategier – inte enbart styrning inom dagens system.

3. Positiva aspekter

Utredningen gör flera värdefulla iakttagelser:

- den lyfter variation i skogsskötsel
- den vill stärka rådgivningen
- den eftersträvar tydligare och mer förutsägbara spelregler

Genomförs dessa delar i dialog med markägare, lokala företagare och forskningen kan de skapa bättre förutsättningar för multifunktionellt brukande och långsiktiga investeringar.

4. Centrala brister

Utredningen kompletterar både den tidigare skogsutredningen (2020:73) samt Artskyddsutredningen (SOU 2021:51). De tidigare utredningarna lyfter tydligt behovet av utvecklad naturvård och artskydd, medan denna utredning främst fokuserar på ökad produktion. Förslagen från dessa tre utredningar behöver därför sammanvägas som en helhet, för skogsägarnas, skogsekosystemens och Sveriges bästa.

Det är positivt att utredningen betonar behovet av ersättning till skogsägare med höga naturvärden som inte får avverkas. Utredningen visar också hur fjällnära skogar och kontinuitetsskogar avverkats. En naturlig slutsats är att de kvarvarande kontinuitetsskogarna måste brukas med metoder som säkerställer dess många höga värden och ekosystemtjänster alternativt ges starkt skydd.

Det är därmed nödvändigt att säkerställa att tillräcklig ersättning finns tillgänglig och att marknadsmässiga lösningar för biokredier till stand. Säkerställande av robusta ekosystem med hög artrikedom och komplexitet är nödvändigt. Klarar inte mänskligt brukande av skog att upprätthålla det måste ökande arealer avsättas från produktion och förvaltas med syfte att uppnå detta på nationell nivå genom tydliga mål för hur stora arealer och vilka värden som måste säkras/skyddas, baserat på bästa tillgängliga kunskap, nedbrutet per skogstyp och per län.

En allvarlig brist är frånvaron av konsekvensanalys för landsbygden. Ett ökat virkesutbud som lämnar bygderna med låg förädlingsgrad riskerar att pressa ner virkespriserna och försämra gårdsnivåns ekonomi.

Utredningen föreslår flera nya produktionsåtgärder utan robust kunskap om effekter på nettoproduktion eller långsiktig markhälsa.

En mer effektiv åtgärd vore att minska dagens produktionsförluster med: förbättrad kompetensförsörjning via rådgivning, forskning, mikrolån och nya former av stöd av

främjandesystem behovsanpassat för entreprenöriellt hållbara SME-företag. Det skulle bidra till avsevärt minskade problem med slarviga planteringar, eftersatt röjning, felaktiga trädslagsval samt skador från röta, barkborre och storm.

Påståendet att ökad virkesproduktion skulle skapa fler jobb är felaktigt utifrån senaste decenniernas realitet. Mellan 2000 och 2022 ökade avverkningen med 20 miljoner m³sk medan årsarbeten minskade med 20 %.

Ett bättre sätt att skapa jobb är att utveckla små och medelstora träförädlingsföretag och nya näringar med skogen som bas – något utredningen inte behandlar.

4.1. Landsbygden saknas

Utredningens uppdrag var att beskriva hur skogen kan stärka möjligheterna att bo, leva och verka på lands- och glesbygderna. Trots detta nämns landsbygden nästan inte alls.

Det saknas analys av:

- hur skogsbrukets utveckling påverkar landsbygdens samhällen
- hur förändrade avverkningsnivåer påverkar små skogsägare
- hur företagsamhet, sysselsättning och service påverkas
- hur många skogsägare som bor kvar på sina fastigheter
- hur minskad lokal närvaro i skogssektorn påverkar bygderna

Detta gör att utredningen tappar relevans för de människor och företag som faktiskt verkar i skogens landskap.

4.2. Konsekvenser för mångbruksföretagande och landsbygdens utvecklingskraft

Utredningens bristande fokus på landsbygden och på förutsättningarna för affärsmässigt mångbruksföretagande innebär att Sverige går miste om innovationer, stärkt lokal utveckling och nya exportmöjligheter. När analysen inte inkluderar privata skogsägars och små och medelstora skogsföretags perspektiv och den tusenmångfald av mångbruksverksamheter som redan i dag skapar värden i och med skogen; förbises en av landets största utvecklingsmotorer.

Med ett bredare anslag hade utredningen kunnat synliggöra hur skogens olika resurser kan användas på mer resurseffektiva, diversifierade och värdeskapande sätt. Det hade också tydliggjort de betydande möjligheter som finns för fler arbetstillfällen, lokala värdekedjor och nya intäkter i lands- och glesbygder. Samtidigt hade det kunnat bidra till att höja statusen för flera av de skogliga ekosystemtjänster som Skogsstyrelsen sedan 2017 återkommande bedömt ha måttlig till dålig status.

Att utredningen inte hanterar de många små privata skogsägarnas situation, trots att dessa äger cirka hälften av skogsarealen och står för drygt hälften av virkesflödet till industrin, innebär att viktiga perspektiv faller bort. Med ett tydligare fokus på mångbruk, privata

skogsägares förutsättningar och drivkrafter, entreprenörskap och landsbygdens särskilda villkor hade Sverige haft en mer robust och motståndskraftig färdriktning.

Ett starkt mångbruksföretagande och en livskraftig landsbygd är grundläggande för att nationen ska kunna möta framtida kriser med ökad resiliens, fler ben att stå på och en bredare ekonomisk bas.

4.3. Ingen analys av skogssektorns globala skifte

Samtidigt som Sverige diskuterar hur skogsbruket ska utvecklas, förändras den globala marknaden snabbt. Produktionen av massa, papper och kartong växer kraftigt i Asien och det globala syd, där kostnadsläget är helt annorlunda.

Detta innebär att:

- Sveriges konkurrenssituation förändras
- värdekedjan skog–industri–marknad omformas
- behovet av förädling, kvalitet och innovation ökar
- beroendet av traditionella volym-marknader blir riskfyllt

En relevant omvärldsanalys måste inkludera sociala, ekonomiska, tekniska, ekologiska och kulturella faktorer. Den behöver också leda till alternativa framtidsscenarier och visioner för svensk skogsnäring.

Utredningen gör inget av detta.

4.4. Privat ägande behandlas som en enhetlig grupp

Sverige har 300 000 privata skogsägare. De är inte en homogen kategori – deras mål, förutsättningar och möjligheter skiljer sig stort. Utredningen utgår ändå från storskalig produktion och industrins råvaruflöden.

Det saknas analys av:

- hur små och medelstora fastigheter påverkas av förslagen
- hur risker, ekonomi och arbetsinsatser skiljer sig
- hur politiken kan stärka de små företagens lönsamhet

4.5. Underifrånperspektivet saknas

Det är ofta de privata markägarna som utvecklar:

- nya bruksmetoder
- lokalt anpassade lösningar
- multifunktionellt skogsbruk
- innovativa företag och produkter

Denna innovationskraft syns inte i utredningen. Rådgivning beskrivs nästan enbart i termer av produktionsmål, vilket inte speglar den faktiska efterfrågan.

4.6. Nya marknader och intäkter förbises

Ett variationsrikt skogsbruk öppnar för helt nya affärsmodeller:

- naturturism
- innovationer med skogen som bas
- friluftsbaserade tjänster
- småskalig träförädling och premiums Sortiment
- ekosystemtjänster, biokrediter och naturvärdesmarknader
- tjänsteföretag inom en bred skogsnäring
- natur- och kulturpedagogik
- skogsbaserad hälsa och rehabilitering
- byggnationer med träkonstruktioner med stärkta lokala till nationella värdekedjor
- lokal platsutveckling med företagssamarbeten kring platser, värdekedjor
- många ännu ej uppkomna marknader och affärsmodeller

Dessa verksamheter växer och skapar jobb, men utredningen berör dem inte.

4.7. Ingen strategi för små fastigheters ekonomi

Många skogsägare efterfrågar:

- diversifierade inkomster
- stabila ersättningar för natur- och klimatnytta
- mindre ekonomisk volatilitet
- fler sätt att få återkommande intäkter
- kooperativa och lokala modeller
- möjligheter att producera premiumvirke

Detta saknas helt i utredningen.

5. Skilda utgångspunkter

SOU 2025:93

Ser skogen som en nationell resurs för produktion, klimatnytta och bioekonomi. Fokus ligger på struktur, myndighetsstyrning och nationella mål.

Skogens Mångbruk

Ser skogen som en levande resurs för lokalt företagande, mångfald, kultur, ekosystemtjänster och platsutveckling.

Skillnaden i förståelse påverkar slutsatserna. Där utredningen vill förstärka styrning och produktion vill vi stärka lokal utvecklingskraft, valfrihet och resiliens.

6. Sammanfattning och vägen framåt

Framtidens skogsbruk kräver:

- en bred omvärldsanalys av globala trender, marknader och konkurrens
- variation och mångbruk som strategiska utvecklingsspår
- starkt landsbygdsperspektiv där människor och företagande står i centrum
- framtidsscenarioer och visioner som går längre än dagens system
- partnerskap mellan stat, forskning och skogsägare
- stöd för nya marknader och värdekedjor

Sverige behöver en skogspolitik som tar vara på skogens hela potential – ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt – och som ger landsbygden de möjligheter som efterfrågas i utredningens direktiv.

7. Kontaktuppgifter

Ellen Nystedt

Ordförande Föreningen Skogens mångbruk

www.skogensmangbruk.se

ellen.nystedt@skogensmangbruk.se

Skogens mångbruk. Nya intäktsströmmar med affärsmässigt mångbruk - skogen är mer än virke!

Ett nationellt nätverk och en aktör inom hållbar affärsmässig verksamhets- och landsbygdsutveckling med skogens resurser i fokus. Vi verkar för att skogens många värden och möjligheter tillvaratas och utvecklas hållbart genom ökad sysselsättning inom affärsmässigt mångbruk som bidrar till levande landsbygder med robusta, resilienta skogliga ekosystem och minskad klimatpåverkan.

Baskarp

2025-12-15

Ellen Nystedt,

Ordförande

Föreningen Skogens mångbruk

www.skogensmangbruk.se